

12. Päivä sarastaa Ranskassa

Speyerin vastalauseita ja Augsburgin tunnustusta seurasivat taistelun ja pimeyden vuodet. Erimielisyyksien heikentämä protestantismi näytti tuhoon tuomitulta.

Mutta näennäisen voittonsa hetkellä keisari kärsi tappion. Lopulta hänen oli pakko suvaita oppeja, joiden tuhoaminen oli ollut hänen kunnianhimoisin tavoitteensa. Hän näki sotajoukkojensa häviävän sodassa, varojensa hupenevan, kapinan uhkaavan monia valtakuntansa alueita samalla kun usko, jonka hän oli yrittänyt tukahduttaa, levisi kaikkialla. Kaarle V oli taistellut Kaikkivaltiasta vastaan. Jumala oli sanonut: "Tulkoon valkeus", mutta keisari oli yrittänyt pitää yllä pimeyttä. Pitkän taistelun uuvuttamana hän luopui valtaistuimelta ja hautautui luostariin.

Sveitsissä monet kantonit ottivat vastaan reformoidun uskon, kun taas toiset pitäytyivät Rooman uskontunnustukseen. Vaino johti sisällissotaan. Zwingli ja monet muut uskonpuhdistuksen kannattajat kaatuivat Cappelin verisellä kentällä. Rooma riemuitsi voitosta ja näytti monin paikoin saavan takaisin kaiken mitä oli menettänyt. Mutta Jumala ei ollut hylännyt asiaansa eikä kansaansa. Hän kutsui työntekijöitä viemään uudistusta eteenpäin muissa maissa.

Ensimmäisiä niistä, jotka näkivät valon Ranskassa, oli Pariisin yliopiston professori Lefèvre. Muinaista kirjallisuutta tutkiessaan hän kiinnitti huomionsa Raamattuun ja sisällytti sen opiskelijoidensa ohjelmaan.

SUURI TAISTELU

Hän, oli ryhtynyt kirjoittamaan pyhimysten ja marttyyrien historiaa kirkon legendojen pohjalta ja päässyt huomattavan pitkälle, kun hän tuli ajatelleeksi, että voisi saada apua Raamatusta, ja niin hän aloitti sen tutkimisen. Sieltä hän tosiaan löysi pyhimyksiä, joskaan ei sellaisia, joista Rooman kalenteri kertoi. Inhon valtaamana hän jätti valitsemansa työn ja omistautui Jumalan sanan tutkimiseen.

Vuonna 1512, ennen kuin Luther ja Zwingli olivat aloittaneet uskonpuhdistustyön, Lefèvre kirjoitti: "Jumala antaa meille uskon perusteella sen vanhurskauden, joka yksin armosta vanhurskauttaa ikuisen elämään." 1 Ja samalla kun hän opetti kunnian pelastuksesta kuuluvan, yksin Jumalalle, hän vakuutti, että ihmisen velvollisuus on olla kuuliainen.

Muutammat Lefèvren oppilaista kuuntelivat innokkaasti hänen sanojaan ja jatkoivat totuuden julistamista .kauan sen jälkeen, kun opettajan ääni oli vaiennut. Yksi heistä oli. William Farel. Tämä hurskaiden vanhempien poika ja innokas Rooman kirkon kannattaja halusi tuhota kaikki, jotka uskalsivat vastustaa kirkkoa. "Kiristelin hampaitani kuin raivokas susi kuullessani jonkun puhuvan paavia vastaan", hän kirjoitti myöhemmin.

Mutta pyhimysten palvonta, rukoileminen alttareilla ja pyhänjäännösarkkujen koristaminen lahjoilla ei tuonut sielunrauhaa. Häntä painoi synnintunto, jota mitkään katumusharjoitukset eivät poistaneet. Hän kuunteli Lef`èvren sanoja: "Me pelastumme armosta." "Kristuksen risti yksin avaa taivaan portit ja sulkee helvetin portit." 2

Paavalin kääntymystä muistuttava kokemus vei Farelin perinnäistapojen orjuudesta Jumalan lasten vapauteen. Hän kertoi muuttuneensa "saaliinhimoisesta sudesta rauhalliseksi, vaarattomaksi karitsaksi, joka oli kokonaan luopunut paavista ja jättänyt sydämensä Jeesukselle Kristukselle".3

PÄIVÄ SARASTAA RANSKASSA

Lefèvren levittäessä valoa opiskelijoiden parissa Farel lähti julistamaan totuutta julkisesti. Eräs kirkon arvohenkilö, piispa Meaux, liittyi heihin pian. Muitakin opettajia osallistui evankeliumin julistamiseen, ja se sai kannattajia käsityöläisten ja talonpoikien kodeista aina kuninkaan palatsiin saakka. Frans 1:n sisar otti vastaan puhdistetun uskon. Suurin toivein uskonpuhdistajat odottivat aikaa, jolloin koko Ranska olisi voitettu evankeliumille.

Ranskankielinen Uusi testamentti

Mutta heidän toiveensa eivät toteutuneet. Koettelemukset ja vainot odottivat Kristuksen opetuslapsia. Ensin tuli kuitenkin rauhallinen aika, jotta he saisivat voimaa myrskyn kohtaamiseen. Uskonpuhdistus edistyi nopeasti. Lefèvre ryhtyi kääntämään Uutta testamenttia, ja samaan aikaan kuin Lutherin saksalainen Raamattu ilmestyi Wittenbergin painosta, ranskalainen Uusi testamentti julkaistiin Meauxissa. Pian Meauxin asukkaat omistivat pyhät kirjoitukset. Työmiehet pelloilla ja käsityöläiset työpajoissaan saivat piristystä päivittäiseen aherrukseensa keskustelemalla Raamatun kalliista totuuksista. Vaikka oppimattomat ja uutterat talonpojat kuuluivat alimpaan luokkaan, heidän elämässään näkyi jumalan armon uudistava, kohottava voima.

Meauxissa syttynyt valo ulotti säteensä kauas.

Käännynnäisten luku lisääntyi joka päivä. Kuningas piti jonkin aikaa papiston raivon kurissa, mutta lopulta paavilliset johtajat saivat tahtonsa läpi. Polttoroviot syttyivät. Monet todistivat totuudesta liekkien keskellä.

Linnojen ja palatsien mahtavissa saleissa oli kuninkaallisia henkilöitä, joille totuus oli rikkautta, korkeaa asemaa ja vieläpä elämää kalliimpi. Louis de Berquin oli jaloa sukua, innokas tutkija, hyväkäytöksinen ja

SUURI TAISTELU

moraaliltaan moitteeton. "Hän kruunasi kaikki muut hyveensä halveksimalla syvästi luterilaisuutta." Mutta i kun sallimus johti hänet tutkimaan Raamattua, hän i hämmästy i löytäessään sieltä "ei Rooman vaan Lutherin opit". Hän omistautui evankeliumin asialle.

Ranskalaiset Rooman kirkon kannattajat heittivät hänet harhaoppisena vankilaan, mutta kuningas vapautti hänet. Vuosikautia Frans horjui Rooman ja uskonpuhdistuksen välillä. Kolme kertaa paavilliset viranomaiset vangitsivat Berquinin, mutta kuningas ei halunnut jättää häntä papiston vihan uhriksi vaan i vapautti hänet joka kerta. Berquinia varoitettiin toistuvasti vaarasta, joka uhkasi häntä Ranskassa, ja häntä i kehoitettiin seuraamaan niiden esimerkkiä, jotka olivat löytäneet turvan vapaaehtoisessa maanpakolaisuudessa.

Urhea Berquin

Mutta Berquinin into vain lisääntyi. Hän päätti ryhtyä entistä rohkeampiin toimiin. Hän ei ainoastaan puolustaisi totuutta, vaan myös hyökkäisi valhetta vastaan. Hänen innokkaimpia vastustajiaan olivat Pariisin yliopiston teologisen tiedekunnan oppineet munkit, jotka kuuluivat maan korkeimpiin kirkollisiin viranomaisiin. Näiden tohtorien kirjoituksista Berquin poimi kaksitoista väittämää, joiden hän julkisesti totesi olevan "vastoin Raamattua", ja pyysi kuningasta toimimaan riita-asiassa tuomarina.

Hallitsija iloitsi saadessaan nöyryyttää ylimielisiä munkkeja ja pyysi heitä puolustamaan asiaansa Raamatulla. Tästä aseesta he eivät juuri hyötyisi, sillä he osasivat käyttää paremmin, kidutusta ja polttoroviota. Nyt he huomasivat olevansa putoamisillaan kuiluun, johon he olivat halunneet syöstä Berquinin, ja ryhtyivät etsimään ulospääsyä.

"Samaan aikaan oli vahingoitettu eräässä

PÄIVÄ SARASTAA RANSKASSA

kadunkulmassa sijaitsevaa Neitsyt Marian kuvaa." Paikalle kokoontui paljon väkeä murehtimaan ja paheksumaan tapahtunutta. Kuningas liikutui syvästi. "Nämä ovat Berquinin oppien hedelmiä", munkit huusivat. "Tämä luterilainen salaliitto uhkaa kaikkea - uskontoa, lakeja, vieläpä itse valtaistuinta." 4

Kuningas poistui Pariisista, ja munkit saivat tehdä mitä tahtoivat. Kuulustelun jälkeen Berquin tuomittiin kuolemaan, ja tuomio pantiin täytäntöön samana päivänä, jotta Frans ei ehtisi pelastaa häntä. Tapahtumaa todistamaan kokoontui puolenpäivän aikaan valtava väkijoukko, ja monet kummastuivat nähdessään, että uhri oli valittu Ranskan parhaimmasta ja loistavimmasta aatelistiperheestä. Hämmästys, närkästys, iva ja katkera viha synkensivät vellovan väkijoukon kasvot, mutta yksillä kasvoilla ei näkynyt varjon varjoa. Marttyyri tunsu vain Herransa läsnäolon.

Berquinin kasvoilla säteili taivaallinen valo. Hänellä oli yllään "samettiviitta, satiini- ja damastitakki sekä kullalla kirjaillut housut".5 Hän todistaisi pian uskostaan kuninkaiden Kuninkaan edessä, eikä yksikään surun merkki saanut himmentää hänen iloaan.

Kun kulkue eteni hitaasti katujen tungoksessa, ihmiset hämmästelivät hänen voitonriemuista olemustaan. "Hän on kuin henkilö, joka istuu temppeleissä mietiskelemässä pyhiä asioita", he sanoivat.

Berquin roviolla

Roviolla Berquin yritti lausua kansalle muutaman sanan, mutta munkit ryhtyivät huutamaan ja sotilaat kalisuttamaan aseitaan niin, että marttyyrin ääni hukkui meluun. Näin sivistyneen Pariisin korkeimmat kirkolliset viranomaiset antoivat 1529 "kehnon esimerkin vuoden 1793 väestölle siitä, miten kuolevan pyhät sanat vaiennetaan mestauslavalla". 6 Berquin tukehtui, ja liekit kuluttivat hänen ruumiinsa.

SUURI TAISTELU

Puhdistetun uskon opettajat lähtivät muille kentille. Lefèvre meni Saksaan. Farel palasi syntymäkaupunkiinsa Itä-Ranskaan levittämään valoa lapsuutensa kotiseudulle. Totuus, jota hän opetti, löysi kuulijoita. Pian hänet karkotettiin kaupungista. Hän kierteli kylissä opettaen kodeissa ja syrjäisellä niityillä, yöpyen metsissä ja luolissa, joissa hän oli poikana viettänyt aikaansa.

Kuten apostolien päivinä, vaino oli "ollut eduksi evankeliumille".⁷ Pariisista ja Meauxista karkotetut, "jotka näin olivat hajaantuneet, kulkivat seudulta toiselle ja levittivät evankeliumin. sanaa.." ⁸ Näin valo levisi moniin Ranskan syrjäisiin maakuntiin.

Calvin saa kutsun

Eräässä Pariisin tiedekunnassa oli hiljainen, ajatteleva nuorukainen, joka tunnettiin moitteettomasta elämästään, terävästä älystään ja hartaasta uskonnollisuudestaan. Hänen nerokkuutensa ja ahkeruutensa tekivät hänestä tiedekunnan ylpeyden, ja kaikki olivat varmoja, että Jean Calvinista tulisi kirkon taitavimpia puolustajia.

Mutta jumalallisen valon säde läpäisi Calvinia ympäröivät skolastiikan ja taikauskon muurit. Calvinin serkku Olivetan oli liittynyt uskonpuhdistajiin. Nämä kaksi sukulaista keskustelivat kristikuntaa kuohuttavista asioista. "Maailmassa on vain kaksi uskontoa", protestanttinen Olivetan sanoi.. "Ensimmäinen, - - ihmisten keksimä uskonto opettaa - - , että pelastus saadaan juhlamenoilla ja hyvillä töillä. Toinen uskonto on ilmoitettu Raamatussa. Sen mukaan pelastus tulee yksin Jumalan vapaasta armosta."

"Minä en halua kuulla sanaakaan uusista opeistasi", Calvin huudahti. "Väitänkö, että olen koko ikäni ollut väärässä?" ⁹ Mutta huoneensa yksinäisyydessä hän pohti serkkunsa sanoja. Hän näki itsensä ilman

PÄIVÄ SARASTAA RANSKASSA

välittäjää pyhän ja oikeudenmukaisen Tuomarin edessä. Hyvät teot ja kirkon juhlamenot eivät pystyneet sovittamaan syntiä. Rippi ja katumusharjoitukset eivät voineet sovittaa ihmistä Jumalan kanssa.

Evankeliumia Ranskalle

Kerran Calvin sattui menemään eräälle kaupungin toreista ja näki siellä harhaoppisen polttamisen. Tuon pelottavan kuoleman tuskissa ja kirkon kammottavasta tuomiosta huolimatta marttyyri osoitti sellaista uskoa ja rohkeutta, että nuori opiskelija ahdistui verratessaan sitä omaan epätoivoonsa ja pimeyteensä. Hän tiesi, että "harhaoppiset" perustivat uskonsa Raamattuun. Hän päätti ryhtyä tutkimaan sitä löytääkseen heidän ilonsa salaisuuden.

Raamatusta hän löysi Kristuksen. "Oi Isä", hän huudahti, "hänen uhrinsa on tyynnyttänyt vihasi; hänen verensä on pessyt pois epäpuhtauteni; hänen ristinsä on kantanut kiroukseni; hänen kuolemansa on sovittanut minut. - - Sinä olet koskettanut sydäntäni, jotta inhoaisin kaikkia muita ansioita paitsi Jeesuksen ansioita." 10

Nyt hän päätti omistaa elämänsä evankeliumille. Mutta hän oli luonteeltaan arka ja halusi vielä opiskella. Ystävien vakavat vetoamukset saivat hänet kuitenkin lopulta suostumaan julkiseksi opettajaksi. Hänen sanansa olivat kuin maata virkistävä kaste. Hän oli nyt eräässä maaseutukaupungissa prinsessa Margareetan suojeluksessa. Prinsessa rakasti evankeliumia ja suojeli sen kannattajia. Calvin aloitti työnsä ihmisten kodeissa. Ne, jotka kuuluivat sanoman, veivät hyvän uutisen muille. Hän jatkoi työtään ja laski perustuksen seurakunnille, jotka todistaisivat pelottomasti totuuden puolesta.

Pariisille esitettäisiin uusi kutsu ottaa vastaan evankeliumi. Lefèvren ja Farelin kutsu oli torjuttu, mutta

SUURI TAISTELU

tuon suuren pääkaupungin kaikki kansanluokat kuulisivat sanoman uudelleen. Kuningas ei ollut vielä asettunut täysin Rooman puolelle uskonpuhdistusta vastaan. Margareeta päätti, että puhdistettua uskoa tulisi saarnata Pariisissa. Hän käski erästä protestanttista sananjulistajaa saarnaamaan kirkoissa. Koska paavilliset kirkonmiehet eivät sallineet tätä, prinsessa avasi palatsin sananjulistustyölle. Ilmoitettiin, että joka päivä pidettäisiin saarna, ja kansaa kutsuttiin osallistumaan. Joka päivä saapui tuhansia.

Kuningas käski avata kaksi Pariisin kirkkoa. Koskaan ei Jumalan sana ollut sillä lailla koskettanut kaupunkia. Kohtuullisuus, puhtaus, järjestys ja ahkeruus syrjäyttivät juoppouden, irstauden, riidat ja joutilaisuuden. Monet ottivat evankeliumin vastaan, mutta kansan enemmistö torjui sen. Paavin kannattajat pääsivät jälleen voitolle. Kirkot suljettiin uudelleen ja polttorovio pystytettiin.

Calvin oli yhä Pariisissa. Lopulta viranomaiset päättivät viedä hänet roviolle. Hän ei epäillyt vaaraa, kun ystävät kiiruhtivat hänen huoneeseensa kertomaan, että viranomaiset olivat tulossa pidättämään hänet. Samassa ulko-ovelta kuului äänekäs koputus. Hetkeäkään ei ollut hukattavissa. Ystävät pidättivät viranomaisia ovella toisten auttaessa uskonpuhdistajaa laskeutumaan ikkunasta. Hän kiiruhti nopeasti erään uskonpuhdistusta kannattavan työmiehen mökkiin. Siellä hän pukeutui tämän vaatteisiin ja lähti kuokka olalla kulkemaan kohti etelää, kunnes pääsi turvaan Margareetan hallintoalueelle.

Kauan ei Calvin voinut pysyä toimeettomana. Heti kun myrsky oli hieman laantunut, hän valitsi uudeksi työkentäkseen Poitiersin, missä uudet käsitykset olivat jo saaneet kannatusta. Kaikensäätyiset henkilöt kuuntelivat mielellään evankeliumia. Kuulijoiden määrän lisääntyessä pidettiin turvallisempaa

PÄIVÄ SARASTAA RANSKASSA

kokoontua kaupungin ulkopuolelle. Kokouspaikaksi valittiin luola, jonka puut ja ulkonevat kalliot peittivät näkyvistä. Tässä syrjäisessä paikassa luettiin ja selitettiin Raamattua. Siellä Ranskan protestantit viettivät ensimmäisen kerran Herran ehtoollista. Tästä pienestä seurakunnasta lähetettiin työhön useita uskollisia evankelistoja.

Vielä kerran Calvin palasi Pariisiin, mutta totesi työn siellä lähes mahdottomaksi. Lopulta hän päätti lähteä Saksaan. Tuskin hän oli poistunut Ranskasta, kun myrsky puhkesi. Ranskan uskonpuhdistajat päättivät iskeä Rooman taikauskaisia käsityksiä vastaan niin rohkeasti, että koko kansakunta heräisi. Eräänä yönä asetettiin kaikkialle Ranskaan messua vastustavia julisteita. Tämä innokas mutta harkitsematon teko antoi Rooman kannattajille tekosyyin vaatia "harhaoppisten" hävittämistä valtaistuinta ja kansakunnan rauhaa uhkaavina kiihottajina.

Yksi julisteista oli kiinnitetty kuninkaan makuuhuoneen oveen. Tämä ennenkuulumaton röyhkeys herätti kuninkaan vihan. Hän ilmaisi raivonsa kauhistuttavin sanoin: "Ottakaa erotuksetta kiinni kaikki, joita epäillään luterilaisesta harhaopista. Minä aion hävittää heidät kaikki." 11 Kuningas oli päättänyt asettua kokonaan Rooman puolelle.

Hirmuvallan aika

Eräs köyhä puhdistetun uskon kannattaja, jolla oli ollut tapana kutsua uskovia salaisiin kokouksiin, pidätettiin ja määrättiin välittömän roviolla polttamisen uhalla opastamaan paavin salainen asiamies kaupungin jokaisen protestantin .kotiin. Liekkien pelko voitti, ja hän suostui kavaltamaan veljensä. Kuninkaan salapoliisi Morin kiersi petturin kanssa hitaasti ja äänettömästi kaupungin katuja. Kun he saapuivat luterilaisen talon eteen, petturi antoi merkin, mutta

SUURI TAISTELU

sanaakaan ei lausuttu. Kulkue pysähtyi, taloon hyökättiin, perhe raahattiin ulos ja pantiin kahleisiin, minkä jälkeen kammottava kulkue lähti etsimään uusia uhreja. "Morin pani koko kaupungin vapisemaan. - - Se oli hirmuvallan aikaa." 12

Uhrit surmattiin julmasti kiduttamalla. Oli annettu nimenomainen määräys pitää tuli heikkona heidän, kärsimystensä pitkittämiseksi.. Mutta he kuolivat voittajina. Heidän uskollisuutensa ei horjunut, heidän rauhansa ei häiriintynyt. Vainoojat tunsivat kärsineensä tappion. "Koko Pariisi sai nähdä, millaisen muutoksen uudet käsitykset voivat saada aikaan ihmisissä. Mikään saarnatuoli ei vetänyt vertoja marttyyriin roviolle. Tyyni ilo, joka valaisi näiden ihmisten kasvot matkalla teloituspaikalle - - vetosi vastaan sanomattomnan kaunopuheisesti evankeliumin puolesta. " 13

Protestantteja syytettiin katolilaisten joukkomurhan, hallituksen kaatamisen ja kuninkaan murhan suunnittelusta. Väitteiden tueksi ei voitu esittää pienintäkään todistetta. Viattomien protestantteihin kohdistuneet julmuudet eivät jääneet rankaisematta vaan tuottivat satoja vuosia myöhemmin kuninkaalle, hallitukselle ja alamaisille juuri sen turmion, jota syyttäjät olivat ennustaneet. Mutta sen panivat toimeen uskottomat ja paavilaiset itse. Protestantismin tukahduttaminen syöksisi Ranskan näihin. hirvittäviin onnettomuuksiin..

Kaikki yhteiskuntaluokat olivat nyt epäluulon ja kauhun vallassa. Sadoittain ihmisiä lähti Pariisista vapaaehtoiseen maanpakoon, ja näin monet ensimmäisen kerran. paljastivat olevansa puhdistetun uskon suosijoita. Paavin kannattajat hämmästyivät ajatellessaan "kerettiläisiä", joita he olivat tietämättään suvainneet.

PÄIVÄ SARASTAA RANSKASSA

Painotyö kielletään

Frans I oli koonnut hoviinsa oppineita miehiä kaikista maista. Mutta nyt, halutessaan hävittää kerettiläisyyden, tämä tieteiden suojelija kielsi painotyön kaikkialla Ranskassa! Frans 1 on yksi niistä monista historiallisista esimerkeistä, jotka osoittavat, ettei älyllinen sivistys suojaa uskonnolliselta suvaitsemattomuudelta ja vainolta.

Papit vaativat, että taivasta loukannut messun tuomitseminen pitäisi sovittaa verellä. Tämä kauhistuttava rituaali oli määrää suorittaa 21. tammikuuta 1535. Jokaisen oven edessä paloi soihtu "pyhän sakramentin" kunniaksi. Ennen aamunkoittoa muodostettiin kulkue kuninkaan palatsin luona. "Pariisin piispa kantoi ehtoollisleipää upean kunniakatoksen alla, jota neljä ylhäistä ruhtinasta kannatteli. - - Ehtoollisleivän jäljessä kulki kuningas - - Frans 1 ilman kruunua ja kuninkaan viittaa." 14 Jokaisen alttarin edessä hän kumartui nöyrästi, ei omaa sieluaan saastuttavien paheiden ja käsiään tahraavan viattoman veren vuoksi, vaan niiden alamaistensa "kuolemansynnin" vuoksi, jotka olivat uskaltaneet tuomita messun.

Piispan palatsin suuressa salissa hallitsija piti puheen ja valitti liikuttavan kaunopuheisin sanoin kansakuntaa kohdannutta "rikosta, häväistystä, surun ja häpeän päivää". Hän kehotti jokaista uskollista alamaista avustamaan Ranskaa uhkaavan vaarallisen "harhaoppisuuden" hävittämisessä. Kyyneleet tukahduttivat hänen äänensä, ja kaikki läsnäolijat itkivät vakuuttaen yksimielisesti: "Me tahdomme elää ja kuolla katolisen uskon puolesta!" 15

Jumalan armo oli ilmestynyt, mutta Ranska oli kääntynyt pois ja valinnut mieluummin pimeyden kuin valon. Ranskalaiset olivat kutsuneet pahan hyväksi ja hyvän pahaksi, ja niin he olivat joutuneet

SUURI TAISTELU

tahallisen itsepetoksen uhriksi. He olivat tieteen tahtoen hylänneet valon, joka olisi voinut pelastaa heidät petoksesta ja tahraamasta käsiään vereen.

Jälleen muodostettiin kulkue. "Lyhyen matkan päähän toisistaan oli pystytetty rovioita, joilla tietyt protestanttiset kristityt oli määrä polttaa elävältä. Oli sovittu, että risukimput sytytettäisiin heti kun kuningas lähestyi ja että kulkue pysähtyisi seuraamaan teloitusta." 1 Uhrit eivät epäröineet. Kun erästä kehoitettiin peruuttamaan, hän vastasi: "Uskon vain siihen, mitä profeetat ja apostolit muinoin saarnasivat ja mihin koko pyhien joukko usko. Luotan Jumalaan, joka pystyy vastustamaan kaikkia helvetin voimia." 17

Palatsin luona väkijoukko hajaantui. Kuningas ja prelaatit poistuivat onnitellen itseään siitä, että työ jatkuisi kunnes "harhaoppisuus" oli kokonaan hävitetty.

Ranskan torjuma rauhan evankeliumi tultaisiin hävittämään liiankin perusteellisesti, ja seuraukset olisivat hirvittäviä. 21. tammikuuta 1793 Pariisin kaduilla nähtiin toinen kulkue. "Jälleen kuningas oli huomion keskipisteessä; jälleen oli meteliä ja huutoja; jälleen vaadittiin lisää uhreja; jälleen nähtiin synkkiä teloituslavoja ja jälleen päivän tapahtumat päättyivät hirvittäviin teloituksiin, Vangitsijoitaan ja pyöveleitään vastaan kamppaileva Ludvig XVI raahattiin mestauspölkylle ja pidettiin siinä väkisin, Kunnes kirves oli pudonnut ja hänen irronnut päänsä vierä lavalle." 18 Saman paikan lähistöllä tapettiin giljotiinilla kaksituhatta kahdeksansataa ihmistä.

Uskonpuhdistus oli antanut maailmalle avoimen Raamatun.. Ääretön rakkaus oli paljastanut ihmisille taivaan periaatteet. Kun Ranska torjui taivaan lahjan, se kylvi tuhon siemenet. Syyn ja seurauksen laki johti väistämättä vallankumoukseen ja hirmuvallan aikaan.

PÄIVÄ SARASTAA RANSKASSA

Rohkea ja innokas Farel oli joutunut pakenemaan synnyinmaastaan Sveitsiin. Kuitenkin hän vaikutti yhä merkittävästi Ranskan uskonpuhdistukseen. Muiden maanpakolaisten avustamana hän käänsi saksalaisten uskonpuhdistajien kirjoituksia ranskaksi, ja niitä samoin kuin ranskankielistä Raamattua painettiin suuria määriä.

Kirjaevangelistat myivät näitä teoksia laajalti Ranskassa.

Farel aloitti työnsä Sveitsissä vaatimattomana koulumestarina ja opetti varovasti Raamatun totuuksia. Jotkut uskoivat, mutta papit yrittivät estää hänen työnsä ja kiihottivat taikauskoista kansaa vastustamaan sitä. "Tämä ei voi olla Kristuksen evankeliumia", papit väittivät, "koska sen saarnaaminen ei tuo rauhaa vaan sodan." 19

Kylästä kylään hän kiersi nälkäisenä, kylmissään ja väsyneenä. Joka paikassa hänen henkensä oli vaarassa. Hän saarnasi toreilla, kirkoissa ja joskus tuomiokirkkojenkin saarnatuoleissa. Useammin kuin kerran hänet piestiin henkiiheveriin. Mutta hän ei antanut periksi. Kerran toisensa jälkeen hän näki paavilaisuuden linnoituksina toimineiden kylien ja kaupunkien avaavan porttinsa evankeliumille.

Farel oli halunnut pystyttää protestanttien lipun Geneveen. Jos tämä kaupunki voitettaisiin, se muodostaisi uskonpuhdistuksen keskuksen Ranskassa, Sveitsissä ja Italiassa. Monet ympäröivistä kaupungeista ja kylistä oli voitettu.

Yksi ainoa seuralainen mukanaan hän saapui Geneveen. Mutta hän sai pitää vain kaksi saarnaa. Papit kutsuivat hänet kirkkoneuvoston kokoukseen ja tulivat paikalle aseet kätkettyinä vaatteiden alle, sillä he olivat päättäneet riistää hänen henkensä. Hurjistunut väkijoukko kokoontui varmistamaan hänen kuolemansa siltä varalta, että hän pääsisi pakoon kirkkoneuvostoa. Viranomaisten ja aseistetun joukon

SUURI TAISTELU

läsnäolo pelasti kuitenkin hänen henkensä. Varhain seuraavana aamuna hänet vietiin järven yli turvaan. Näin päättyi hänen ensimmäinen yrityksensä evankelioida Geneve.

Seuraavaan yritykseen valittiin alhaisempi välikappale m niin vaatimattoman näköinen nuori mies, että uskonpuhdistuksen ystäviksi tunnustautuneetkin kohtelivat häntä kylmästi. Mutta niitä hänenlaisensa voisi tehdä siellä, missä Farel oli torjuttu? "Mikä maailmassa on hulluutta, sen jumala valitsi saattaakseen viisaat häpeään." 20

Koulumestari Froment

Froment aloitti työnsä koulumestarina. Lapset kertoivat kotonaan totuuksista, joita hän opetti koulussa. Pian vanhemmat tulivat kuulemaan raamatunselityksiä. Uusia testamentteja ja kirjasia levitettiin avoimesti. Jonkin ajan kuluttua myös tämä työntekijä joutui pakenemaan, mutta hänen opettamansa totuudet olivat juurtuneet ihmisten mieleen. Uskonpuhdistus oli pantu alulle. Saarnaajat palasivat, ja lopulta Genevessä aloitettiin protestanttiset jumalanpalvelukset.

Kaupunki oli jo ilmoittanut olevansa uskonpuhdistuksen puolella, kun Calvin astui sen porteista sisään. Hän oli matkalla Baseliin, mutta joutuikin kiertämään Geneven kautta. Tässä vierailussa Farel näki Jumalan käden. Vaikka Geneve oli ottanut vastaan puhdistetun uskon, uudestisyntymisen saa sydämessä aikaan Pyhä Henki, eivät neuvostojen päätökset. Geneven väki oli kyllä torjunut Rooman arvovallan mutta ei ollut yhtä valmis luopumaan paheista, jotka olivat kukoistaneet sen hallitessa.

Jumalan nimessä Farel pyysi hartaasti nuorta evankelistaa jäämään työhön. Calvin säikähti. Häntä

PÄIVÄ SARASTAA RANSKASSA

pelotti ryhtyä tekemisiin rohkeiden ja vieläpä väkivaltaisten geneveläisten kanssa. Hän halusi löytää rauhallisen opiskelupaikan ja sieltä käsin opettaa ja rakentaa seurakuntia kirjavainon välityksellä. Mutta hän ei uskaltanut kieltäytyä. Hänestä tuntui, "että Jumalan käsi ojentui alas taivaasta, tarttui häneen ja naulitsi hänet peruuttamattomasti paikkaan, mistä hän niin kiihkeästi halusi lähteä" .21

Kirkonkirousten jylinä

Paavin kiroukset jyლისivät Geneveä vastaan. Miten tämä pieni kaupunki voisi vastustaa voimakasta pappisvaltaa, joka oli pakottanut kuninkaat ja keisarit alistumaan?

Uskonpuhdistuksen ensimmäiset voitot olivat takanapäin, ja Rooma kokosi uusia joukkoja sen tuhoamiseksi. Perustettiin jesuiittaveljestö, paavinkirkon puolustajista julmin, häikäilemättömin ja mahtavin. Jesuiitat eivät piitanneet luonnollisen kiintymyksen vaatimuksista ja omantunnon äänestä eivätkä tunnustaneet muita sääntöjä ja siteitä kuin oman järjestönsä antamat. (Katso liitettä.)

Kristuksen evankeliumi oli tehnyt kannattajansa kykeneviksi kohtaamaan kärsimyksiä, sietämään kylmää, nälkää, raadantaa ja köyhyyttä, korottamaan totuutta piinapenkistä, vankityrmästä ja polttoroviosta välittämättä. Jesuiittojen oppi teki kannattajansa niin fanaattisiksi, että he pystyivät kohtaamaan samanlaisia vaaroja ja vastustamaan totuuden voimaa kaikilla petoksen aseilla. Mikään rikos ei ollut heille liian suuri, ei mikään petos liian alhainen, eikä mikään valepuku liian vastenmielinen. Heidän vakaa aikomuksensa oli tuhota protestantismi ja palauttaa paavin ylivalta.

He vierailivat vankiloissa ja sairaaloissa, auttoivat sairaita ja köyhiä ja käyttivät Jeesuksen pyhää nimeä,

SUURI TAISTELU

hänen, joka vaelsi ympäri ja teki hyvää. Mutta moitteeton ulkokuori kätki usein alleen rikollisia ja vaarallisia aikeita.

Järjestön peruseriaatteita oli, että tarkoitus pyhittää keinot.

Valehtelu, varkaus, väärä vala ja salamurha olivat suositeltavia, kun ne palvelivat kirkon etua. Jesuiitat soluttautuivat valtion virkoihin, etenivät kuninkaiden neuvonantajiksi ja vaikuttivat kansakuntien politiikkaan. He ryhtyivät palvelijoiksi vakoillakseen isäntiään. He perustivat oppikouluja ruhtinaille ja aatellisille ja kouluja rahvaalle.

Protestanttisten vanhempien lapsia houkuteltiin noudattamaan paavinkirkon rituaaleja. Näin pojat kavalsivat vapauden, jonka puolesta isät olivat ponnistelleet ja uhrautuneet. Mihin tahansa jesuiitat menivät, siellä paavikunnan asema elpyi.

Heidän valtansa lisäämiseksi julkaistiin bulla, joka vakiinnutti uudelleen inkvisition. Paavilliset hallitsijat käynnistivät jälleen tämän kammottavan tuomioistuimen toiminnan, ja salaisissa vankityrmissä tehtiin taas julmuuksia, jotka ovat liian kammottavia päivänvaloon tuotaviksi. Monissa maissa tuhannet kansan parhaimmiston kuuluvat, kaikkein älykkäimmät ja oppineimmat, surmattiin tai ajettiin maanpakoon. (Katso liitettä.)

Uskonpuhdistuksen voittoja

Sellaisia keinoja Rooma käytti tukahduttaakseen uskonpuhdistuksen valon ja palauttaakseen pimeään keskiajan tietämättömyyden ja taikauskon. Mutta Jumalan siunausten ja niiden jalojen miesten ponnistusten avulla, jotka hän kutsui Lutherin seuraajiksi, protestantismini ei kärsinyt tappiota. Sen voima ei ollut riippuvainen ruhtinaiden aseista.

Vähäpätöisimmistä ja heikoimmista kansoista tuli sen linnakkeita. Pieni Geneve, Espanjan tyranniaa vastaan, taisteleva

PÄIVÄ SARASTAA RANSKASSA

Hollanti ja kylmä, karu Ruotsi saavuttivat voittoja uskonpuhdistukselle.

Lähes kolmekymmentä vuotta Calvin työskenteli Genevessä vahvistaakseen uskonpuhdistusta kaikkialla Euroopassa. Vaikka hänen menettelytapansa ja oppinsa eivät olleet virheettömiä, hän levitti tärkeitä totuuksia, puolusti protestantismia paavinkirkon uutta nousua vastaan ja edisti yksinkertaisia ja puhtaita elämäntapoja reformoiduissa seurakunnissa.

Genevestä lähetettiin julkaisuja ja opettajia levittämään puhdistettua oppia. Sieltä kaikkien maiden vainotut odottivat neuvoja ja rohkaisua. Calvinin kaupunki tuli koko läntisen Euroopan vainottujen uskonpuhdistajien turvapaikaksi. He olivat tervetulleita ja heistä pidettiin hyvää huolta. Löydettyään uuden kodin he siunasivat sitä taidoillaan, oppineisuudellaan ja hurskaudellaan. Urhea skottilainen uskonpuhdistaja John Knox, monet englantilaiset puritaanit, Hollannin ja Espanjan protestantit sekä Ranskan hugenotit veivät Genevestä totuuden soihdun valaisemaan synnyinmaansa pimeyttä.